

Navn	Klasse 1.dmn
------	-----------------

Emne til dansk-historieopgaven Kønsroller 1
--

<p>Opgaveformulering</p> <p>Redegør for kønsroller i borgerskabet i perioden 1850-1900 med fokus på Sædelighedsfejden. Lav en analyse og fortolkning af uddraget af Christian Krohgs roman ”Albertine” (1886) med særlig fokus på skildringen af hovedpersonen samt skrivestilen. Inddrag Christian Krohgs maleri ”Albertine i politilægens venteværelse” (1885-1887). Diskuter skønlitteraturens evne til at sætte problemer under debat og vurder årsagerne til Sædelighedsfejden. Du skal i besvarelsen anvende historisk kildemateriale.</p>
--

Indhold

Indledning	3
Sædelighedsfejden og den regulerede prostitution	3
<i>Den regulerede prostitution</i>	5
Samfundets skæve eksistenser: Albertine og de offentlige fruentimmere	6
<i>Albertine i politilægens venteværelse</i>	8
Samtidens forbudte litteratur: <i>Albertine</i> og <i>Et dukkehjem</i>	9
Konklusion	11
Litteraturliste	12

Indledning

Sædelighedsfejden satte for første gang diskussionen om kønsroller og sexmoral på dagsordenen i det intellektuelle samfund, denne diskussion nåede aldrig rigtigt ud til de arbejdende kvinder i de lavere samfundslag¹. Her blev den regulerede prostitution tilgængelig en realitet, da man i et forsøg på at bekæmpe veneriske sygdomme førte skrap kontrol mod de prostituerede.

Opgaven vil redegøre for sædelighedsfejden og den regulerede prostitutions indflydelse på kønsrollerne i samfundet, dernæst vil der foretages en analyse af romanen *Albertine* med fokus på skildringen af hovedpersonerne og sproget. Til slut vil der i opgaven diskuteres litteraturens evne til at sætte problemer under debat, med fokus på samtidens litteratur, samt vurderes årsagerne til sædelighedsfejden.

Sædelighedsfejden og den regulerede prostitution

I industrialiseringen var samfundet hierarkisk opbygget, her var manden det dominerende køn.

Dette gav ham samfundsmæssige rettigheder som kvinderne endnu ikke havde. Manden havde stemmeret og valgret. Derforuden havde han retten til at bestemme over kvindens ejendom. Denne bestemmelsesret over kvindens ejendom var kvindens far i besiddelse af indtil hun blev gift, derefter blev bestemmelsesretten videregivet til hendes ægtemand².

I 1857 opnåede ugifte kvinder over 25 myndighed. Denne myndighed indebar at kvinderne nu fik basale samfundsmæssige rettigheder, som håndtering af egne pengeressourcer og retten til at drive selvstændigt erhverv. Gifte kvinder var stadig umyndige, dette var de helt indtil 1880, hvor det første skridt mod kønsmæssig ligestilling blev taget. Dette skridt gav kvinderne ret til at bestemme over deres egne penge. Mændene havde dog fortsat bestemmelsesret over kvindernes ejendom og ret til at administrere familieforhold ved for eksempel separeringer eller skilsmisser.³

Det var i 1880'erne sædelighedsfejden rasede over hele Skandinavien, her spillede samfundsmæssige problemstillinger som køns- og sexmoral, ægteskab og ikke mindst ligestilling mellem kønnene en væsentlig rolle. Denne diskussion om sædelighed og kønsmoral optog mange af

¹ Cecilie Bønnelycke- Sædelighedsfejden 1884-1887, 2018 (Danmarkshistorien.dk)

² Anne Løkke, Anette Faye Jacobsen- Familieliv i Danmark 1550-2000, 1997

³ Løkke og Jacobsen, 1997

samtidens politiske aktivister og kunstneriske formidlere, heriblandt den norske kunstmaler og forfatter Christian Krogh. Han udgav en række værker om den fattige Albertine, der endte ud i prostitution. De intellektuelle aktører var inddelt i to grupper, alt efter hvilken overbevisning de var tilhængere af. Tilhængere af ”den borgerlige kønsmoral” eller ”handskemoral” som den blev kaldt i folkemunde, mente at både mænd og kvinder burde leve i cølibatet før ægteskabet. Dette mente de ville være med til at styrke mændenes moral, samt bekæmpe prostitution blandt samfundets laveste kvinder. Betegnelsen ”handskemoral” stammer fra dramaet *En handske*, der blev udgivet af den norske dramatiker og forfatter Bjørnstjerne Bjørnson i 1883. Teaterstykket opfordrede til afholdenhed før ægteskabet, og udløste for alvor diskussionen om kønsmoral rundt omkring i Skandinavien.⁴

På den anden side gik de aktører som var tilhængere af ”den frie moral”. De gik ind for tolerance for sex både før og efter ægteskabet for begge køn. Denne sammenslutning af aktører var inspireret af Georg Brandes tanker om emnet, som han blandt andet gjorde rede for i en artikel fra 1885, hvori han beskrev kønslivet som et privat anliggende, der ikke burde dømmes af offentlighedens ide om køns- og sexmoral. Tilhængerne af ”den frie moral” var en lille forsamling. De skabte meget røre mellem samtidens mange traditionalister, som beskyldte gruppen for at være usædelige⁵.

En af de traditionelle handskemoralister var kvindeforkæmperen Elisabeth Grundtvig, der var redaktør på kvindetidsskriftet *Kvinden og samfundet*. På et lukket møde hos Dansk Kvindesamfund i 1887 holdt hun talen *Nutidens sædelige lighedskrav*, hvori hun fremlagde sine synspunkter omkring den kønslige moral. Talen blev taget godt imod af kvinderne i Dansk Kvindesamfund. Grundtvig gentog sit foredrag en måned senere ved en åben debat hos Kvindernes fremskridtsforening, denne gang gik det ikke stille for sig, da en heftig debat mellem aktører af begge overbevisninger blussede op i tidsskrifter som *Socialdemokraten* og *Politikken*. Hvor blandt andet handskemoralister som Bjørnstjerne Bjørnson og Elisabeth Grundtvig diskuterede med fritänkere som Georg Brandes om samtidens sexmoral⁶. Denne debat skabte røre omkring sig i de intellektuelle kredse, hvor der i bladet *Ravnen* blev trykt en satirisk tegning⁷. På tegningen ses Bjørnstjerne Bjørnson portrætteret som en politiskikkelse, der reder Elisabeth Grundtvig fra en oprørs og drilagtig Georg Brandes. Denne tegning illustrer den magt Handskemoralen havde i samtiden, og er tegnet af en tilhænger af ”Den frie moral”. Dette kan ses på figurernes ansigts- og

⁴ Kvininfo.dk ”sædelighedsfejden”

⁵ Bønnelycke, 2018

⁶ Kvininfo.dk ”Sædelighedsfejden”

⁷ Se billede 1

kropsudtryk, hvor Georg brandes har et vagtsomt og nærmest smilende ansigtsudtryk og kropssprog, mens de andre karakterer er skildret autoritære og lukkede i deres udtryk. *Ravnen* blev ligeledes tryk og publiceret af socialisten Harald Brix, der gennem sin ideologi havde et ønske om at gøre opgør mod kapitalistiske system og borgerskabets værdier⁸.

På trods af sædelighedsfejdens store opmærksomhed blandt samtidens kunstnere og aktivister, blev den årelange fejde aldrig rigtig en realitet udenfor de intellektuelle kredse. Dette betød at der ikke før mange år efter blev foretaget juridiske ændringer i forhold til stemmeret, valgret, ejendomsret og ikke mindst ligestilling hos kvinderne. Emner som sexliv og seksualitet forblev ligeledes noget man holdt for sig selv et godt stykke op gennem det 20. århundrede.⁹

Den regulerede prostitution

Mens sædelighedsfejdens diskussioner og refleksioner aldrig rigtigt gav genklang blandt de lavere samfundsklasser, blev lovgivningen om den regulerede prostitution en væsentlig problemstilling for særligt de letlevende kvinder i underklassen, hvor mange søgte til prostitutionen for at skaffe smør på brødet og tjene til dagen og vejen.

I samtiden kæmpede man, særligt i de større byer, med spredning af veneriske sygdomme, som man anså de prostituerede for at være primære bærere og spredere af.¹⁰ Derfor begyndte man allerede i 1815 at holde uofficiel kontrol over de letlevende kvinder. Denne kontrol indebar, at de kvinder som ernærede sig ved prostitutionen jævnligt skulle visiteres, desuden skulle de opholde sig i nogle særlige ”tolererede” ejendomme, hvorfra de ikke havde lov til at flytte fra igen. Andre restriktioner var blandt andet, at de ikke havde lov til at opføre sig ”usømmeligt” i det offentlige rum eller have børn boende ved sig i de kontrollerede husstande.¹¹

I 1866 blev *Den reglementerede prostitutionslov* vedtaget i Landstinget. Denne lovgivning betød at alle prostituerede skulle indskrives i politiets protokoller som offentlige fruentimmere. De offentlige fruentimmer skulle ligesom før til tjek ved lægen med jævne mellemrum. Ved denne lov blev alt

⁸ Gyldendal- Den store danske, Harald Brix

⁹ Bønnelycke, 2018

¹⁰ Merete Bøge Pedersen- Prostitutionen og grundloven, 2007

¹¹ Niels Nyegaard- Den reglementerede prostitution 1874-1906, 2018 (Danmarkshistorien.dk)

prostitution, der ikke fremgik af politiets protokoller officielt ulovliggjort,¹². I 1874 skete der endnu en stramning i loven. Nu kunne kvinder der var under mistanke for at ernære sig gennem prostitution blive tvangsindskrevet som offentlige fruentimmer. En sådan tvangsindskrivning kunne forekomme, hvis en kvinde var blevet straffet to gange for at drive virksomhed som prostitueret. Når en kvinde var blevet indskrevet, skulle hun på lige fod med de andre offentlige fruentimmere til regelmæssigt tvungen visitation hos politiet. De offentlige fruentimmere levede under loven om reguleret prostitution indtil loven blev ophævet i 1906. Ophævelsen skete blandt andet på baggrund af en tvivl om visitationerne rent faktisk havde den ønskede effekt på kampen mod veneriske sygdomme¹³.

Samfundets skæve eksistenser: Albertine og de offentlige fruentimmere

I Det moderne gennembrud havde man et ønske om at skildre virkeligheden og sætte problemer under debat gennem kunsten og litteraturen. Dette skete blandt andet på opfordring af Georg Brandes, der i 1871 afholdte en forelæsning på Københavns universitet om litterære strømninger i det 19. århundrede, denne forelæsning anses i dag for at være begyndelsen på Det moderne gennembrud¹⁴.

En relevant kunstner af samtiden er den førnævnte norske forfatter og kunstmaler Christian Krogh, der i 1886 udgav den yderst kontroversielle og omdiskuterede roman *Albertine*. I romanen følger man den unge syriske Albertines vej til prostitutionen i 1880'ernes Christiania, hvor hendes liv i underklassen skildres gennem en observerende tredjepersonsfortæller, som blandt andet overværer Albertines første tjeek ved politilægen.

I romanuddraget opleves en scenisk og aldeles detaljeret skildring af politistationen og politilægens venteværelse. Den nærmest fotografiske måde at skildre på underbygges af tekstens brug af adjektiver og farver. Disse litterære virkemidler bidrager til fortællings dybde, samtidigt med de er med til at skildre Albertines følelser. Et eksempel på dette følelsesbillede forekommer i passagen: *"Betjenten lukkede døren op, og glad over at slippe for at blive set på længere af alle disse sminkende, frække vikatøser skyndte hun sig over dørtærsklen og gjorde et par hurtige skridt ind på*

¹² Pedersen, 2007

¹³ Nyegaard, 2018

¹⁴ Georg Brandes- Hovedstrømninger i 1800-tallets litteratur, 1871 (Danmarkshistorien.dk)

gulvet i det giftgrønne værelse med fængselsgule træpaneler og de fængselsgule træmøbler på det grå gulv¹⁵."

Her skildres følelsen angst gennem den gule farve. De adjektiver der bliver brugt til at beskrive de andre prostituerede i politilægens venteværelse, hvor ord som "frække" og "sminkede" beskriver fruentimmerenes ydre. Deres udseende og dømmende blikke gør Albertine forlegen og bange. Hun fremstår yderst sårbar efter at have blevet kastet for løverne af den politifuldmægtige. Tekstens brug af tillægsord spiller ligeledes en væsentlig rolle i forhold til skildringen af politilægens venteværelse, her udtrykker farverne giftgrøn og fængselsgul et meget angstprovokerende, autoritært og koldt miljø. Den giftgrønne farve symboliserer jalousien den politifuldmægtige har rettet mod Albertine. Denne jalousi stammer fra deres private omgang med hinanden og forekommer ekstrem giftig. Politimesteren bruger sin magt mod den sagesløse Albertine i et forsøg på at løse en konflikt fra sit eget private liv. Brugen af den gule farve symboliserer også kynisme. Der bruges mod Albertine hos politilægen, denne kynisme udspringer ligeledes af jalousien fra det private liv.

Gennem fortællingen skifter Albertine karakter, alt efter hendes situation, et eksempel på dette ses i dialogen mellem Albertine og den politifuldmægtige i starten af romanuddraget.

"Hun lo højt. "er vi blevet Des nu, Emil?"¹⁶

Her virker den unge Albertine subjektiv og naiv i sin fremgangsmåde. Det fremgår tydeligt af hendes attitude, at hun har undervurderet Den politifuldmægtiges magt og ikke begriber, hvad der vil ske, hvis hun ikke fralægger sig den lige lovligt friske attitude. I denne scene er Albertine meget overgearet og flabet mod politimesteren. Den politifuldmægtige agerer vildt- og anvender til sidst sin autoritet som modsvar til Albertines attitude. Deres måde at gribe tingene an på, i denne modstridende konversation, vidner om, at de begge er lavstatus figurer. Dog har politifuldmægtig Winter på grund af sin stilling og samtidens syn på køn og klasse, den højeste status i konversationen med Albertine.

Et andet eksempel på Albertines lave status er det førhen brugte eksempel fra politilægens venteværelse. Den forlegne Albertine føler sig undertrykt af de andre offentlige fruentimmere. De

¹⁵ Christian Krogh- Albertine, 1886, side 194, linje 35-38

¹⁶ Krogh, 1886, side 194, linje 13

sminkede og frække prostituerede, der forekommer langt mere vant til fængslets omgivelser og har mere erfaring med deres erhverv. Den lave status beskriver hvilken værdi en kvinde fra underklassen har haft i 1880`tallets samfund, samt hvilket menneskesyn man har haft på de offentlige fruentimmere under sædelighedsfejden og den regulerede prostitution.

Romanen er skrevet i et detaljeret og berettende hverdagssprog, der udover brugen af farver til at understøtte følelser og stemning ikke anvender billedesprog, metaforer og symbolik. Fortællingen fokuserer i stedet på de sanselige udtryk og beskrivelser, som er typisk for samtidens impressionistiske skrivestil. Fokuset på det sanselige er at finde i beskrivelsen af selve politilægens venteværelse.

”Der duftede stærkt af moskus i det værelse, han førte hende ind i, og der var en raslen af silke og stiveskørter. Til venstre var der en dør, hvorfra der kom en ud med en stor hat, knappede sine handsker, og så på hende og mønstrede hende fra top til tå og smilede på en bekendt måde.”¹⁷

I dette tekststykke kommer Albertines sanser i brug, dette finder sted gennem beskrivelsen af lokalets moskusduft og lydene fra fruentimmernes stiveskørter. Denne beskrivelse af omstændighederne i politilægens venteværelse, danner et episk øjebliksbillede af, hvordan Albertine som fortællingens hovedperson oplever venteværelsets gennem sine sanser, samt hvordan hun blander ind med sine omgivelser. Et andet typisk impressionistisk element i fortællingen er sammenbruddet i det nihilistiske romanunivers, hvor guldalderens åndelige forførelse ikke eksisterer. Albertines fattige kår gør, at hun må ty til prostitutionen, da det er den eneste måde hvorpå hun kan forsørge sig selv. Albertine vil med sine ringe kår, lave status og lidt vovede attitude formentligt blive ved med at leve som en af samfundets skæve eksistenser på samfundets absolutte bund.

Albertine i politilægens venteværelse

Christian Krogh producerede udover den kontroversielle gennembrudsroman, ligeledes en række oliemalerier af figuren Albertine. Det mest kendte af disse malerier hedder *Albertine i politilægens venteværelse* (1885-1887)¹⁸, og portrætterer den unge Albertine inden hun skal ind til politilægen for første gang¹⁹.

¹⁷ Krogh, 1886, side 194, linje 28- 31

¹⁸ Se billede 2

¹⁹ Vibeke Waallann Hansen- Albertine i politilægens venteværelse, 2014 (nasjonalmusset.no)

I maleriets forgrund ses en kvinde, der kan tolkes som en erfaren prostitueret, denne kvinde beskuer maleriets seer med et iagttagende og kommunikerende blik, samt et diskret smil på læben. Denne kvinde har en synlig ansigtsmimik og et åbent kropssprog, hvilket der står i stærk kontrast til Albertinefiguren tættest på politilægens dør. Albertine har på maleriet et erkendende blik og et lukket kropssprog. Hendes karakter er set fra siden og fremstår nedtryk og opgivende. I maleriets baggrund står en gruppe fruentimmere, der alle observerer Albertines gang ind til politilægen. Billedets komposition forekommer rodet og kringlet i forhold til maleriske elementer som opstilling og kunstnerisk samlingspunkt. Dette får maleriet til at fremstå mere virkelighedsnært, naturalistisk og periode typisk. Dette ses ligeledes på maleriets lysindfald i højre side af billedet, der sammen med den giftgrønne bagvæg og fruentimmernes kulsorte klæder, giver lokalet en dyster og fængselslignende stemning. I venstre side er der en lysere stemning på grund af fruentimmernes lyse kjoler og den lyset fra vinduet, dog påvirker de giftgrønne og fængselsgule nuancer fortsat seerens indtryk af maleriet.

Samtidens forbudte litteratur: *Albertine* og *Et dukkehjem*

Litteraturen spillede en relevant rolle under sædelighedsfejden. Den blev brugt til at udtrykke holdninger fra begge sider af moralkompasset. Blandt handskemoralisterne fik skønlitterære værker som Bjørnstjerne Bjørnsons *En handske* stor betydning for manifesteringen af deres normer og værdier under sædelighedsfejden. Værker som Christian Krohgs *Albertine* og Henrik Ibsens *Et dukkehjem* havde ligeledes stor indflydelse på de nordiske fritænkere, der var tilhængere af ”den frie moral”²⁰.

I *Et dukkehjem* (1879) afbilleder den norske dramatiker Henrik Ibsen et borgerligt kvindeliv i samtidens Norge. Denne portrættering sker gennem karakteren Nora, der udadtil er afbilledet som en naiv og barnlig sjæl, men indadtil fremstår som en stærk og selvstændig kvinde, der til sidst forlader sin ægtemand efter mange år i et dårligt ægteskab²¹. Noras selvstændige side blev genstand for debat i samtidens handskeprægede samfund. Da denne stærke kvindelige karakter med så

²⁰ Kvininfo.dk, Sædelighedsfejden

²¹ Niels Vestergaard- Henrik Ibsen (Forfatterweb)

radikale tanker eksisterende nærmest ikke i kunsten og litteraturen. Senere hen udkom fortællinger som *Constance Ring* (1885) og *Penge* (1885), der ligeledes diskuterede sædelige emner som forhold og skilsmisse. Disse værker tager ligesom *Albertine* og *Et dukkehjem* udgangspunkt i forskellige kvindeskæbners liv og vilkår alt efter, hvor de befinder sig på samfundets rangstige²².

Denne litteratur formåede at skabe et stort røre blandt de traditionelle handskemoralister, hvilket blandt andet førte til, at Krogs *Albertine* blev beslaglagt af den norske regering dagen efter udgivelsen²³. Ibsens *Et dukkehjem* måtte nogle steder have en alternativ slutning, der ikke i samme grad portrætterede den stærke og kontroversielle kvindeskikkelse²⁴. Ovenstående værker er alle eksempler på, hvordan litteraturen blev brugt til at sætte problemer under debat, da værkerne alle gennem skildringen af de forskellige kvindelige karakterer på hver deres måde fremstår virkelighedsnære og relaterbare for deres læsere.

Modsat guldalderdigterne havde forfatterne i Det moderne gennembrud et ønske om at debattere samfundets problemstillinger, dette skete i sædelighedsfejden, der primært var kunstnernes kamp om køns- og sexmoral. Mens det bedre borgerskab samtalede og reflekterede over spørgsmål som ligestilling og moral, led de skæve eksistenser, som forsørgede sig selv via prostitution under skarp kontrol under Den regulerede prostitution. Denne kontrol var et resultat af frygten for de veneriske sygdomme, som man i stor grad forbandt med prostitutionen²⁵. Dog vidste Den regulerede prostitutions tilgang og metode med protokolopskrivninger og tvangsvisitationer sig ikke at fungere optimalt. Loven blev officielt ændret i 1906, mange år efter sædelighedsfejdens opgør var realitet²⁶.

På trods af at sædelighedsfejden ikke formåede at lave de store juridiske forandringer i samtiden, har den stadig stor betydning for den historiske udvikling, da det var den som startede debatten om kønslighed og sexmoral²⁷. Sædelighedsfejdens absolutte fundament var ønsket om lige rettigheder og muligheder mellem kønnene. Dette ønske levede gennem litteraturen og billedkunsten, samt i de mange kvindebevægelser, der poppede op i og omkring de større byer. Sædelighedsfejdens kamp for kvinderettigheder var skyld i, at det kvindelige køn overhovedet kom i betragtning og kvinderne

²² Jette Lundbo Levy- Drønet fra porte, side 106 (efterord til *Et dukkehjem*)

²³ Store norske leksikon- Albertine

²⁴ Store norske leksikon- Et dukkehjem

²⁵ Pedersen, 2007, side 63

²⁶ Nyegaard, 2018

²⁷ Bønnelycke, 2018

løbende op gennem 1900-tallet fik samfundsmæssige rettigheder som valgret og stemmeret, familiære rettigheder og retten til at administrere egen ejendom.²⁸

Konklusion

Sædelighedsfejdens kunstnere og aktivister kæmpede for ligestilling og andre samfundsmæssige og sædelige rettigheder for begge køn. På trods af arrangementet mellem fejdens medvirkende, var der langt ned til samfundets bund, hvor en stor gruppe kvinder led under regulerede forhold. Samtidens kvinder mærkede ikke det store til de idealistiske ønsker om lige rettigheder, der blev formidlet gennem litteraturen, dog blev det startskuddet til det ligestillingssamfund vi lever i, i dag.

Det kan hermed konkluderes at litteraturen, kunsten og aktivismen ikke alene kan ændre samfundet. De kan dog starte en hidsig lavine og holde den rullende.

²⁸ Løkke og Jacobsen, 1997

Litteraturliste

Faglitteratur

Løkke, Anne og Jacobsen, Anette Faye- Familieliv i Danmark 1550-2000, Systime, 1997
Pedersen, Merete Bøge- Prostitutionen og grundloven, Museum Tusulanums forlag, 2007
Levy, Jette Lundbo- Drønet fra porten (Efterord til Et dukkehjem), Dansk lærerforeningen Skov, 1984

Skønlitteratur

Krogh, Christian- Albertine, 1886

Internetssider

Brandes, Georg- Om hovedstrømninger i 1800-tallets litteratur, 1871 (Danmarkshistorien.dk)
Besøgt: 25-05-19

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/georg-brandes-om-hovedstroemninger-i-1800-tallets-litteratur-1871/>

Bønnelycke, Cecilie- Sædelighedsfejden 1883-1887, 2018 (Danmarkshistorien.dk)
Besøgt: 03-06-19

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/saedelighedsfejden/>

Nyegaard, Niels- Den reglementerede prostitution 1874-1906, 2018 (Danmarkshistorien.dk)
Besøgt: 03-06-19

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/den-reglementerede-prostitution-1874-1906/>

kvinfol.dk- Sædelighedsfejden

Besøgt: 01-06-19

<https://www.kvinfol.dk/side/1034/>

Hansen, Vibeke Waallann- Albertine i politilægens venteværelse, 2014 (nasjonalmusset.no)
Besøgt: 01-06-19

<http://samling.nasjonalmuseet.no/no/object/NG.M.00776>

Vestergaard, Niels- Henrik Ibsen, 2010 (Forfatterweb)

Besøgt: 02-06-19

<https://forfatterweb.dk/oversigt/zibsen00>

Gyldendal, Den store danske, Harald Brix

Besøgt: 03-06-19

http://denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1849-1945/Harald_Brix

Store norske leksikon- Albertine

<https://snl.no/Albertine>

Besøgt: 03-06-19

Store norske leksikon- Et dukkehjem

https://snl.no/Et_dukkehem

Besøgt: 03-06-19

Billeder

Billede 1

Fundet på Danmarkshistorien.dk.

Oprindeligt trykt i satirebladet *Ravnen* den 14. august 1887

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/saedelighedsfejden/>

Billede 2

Christian Krogh- Albertine i politilægens venteværelse (1885-1887)

<http://samling.nasjonalmuseet.no/no/object/NG.M.00776>